

In memoriam

Степан ПАВЛЮК

ПЛОДИ ЙОГО ЖИТТЯ НЕТЛІННІ

Дирекція і колектив Інституту народознавства НАН України з глибоким сумом усвідомлює, що 26 липня 2016 року відійшов у вічність багатолітній завідувач відділу мистецтвознавства, професор, доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Академії мистецтв України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка та академічної премії імені Івана Франка, заслужений діяч мистецтв України і дійсний член НТШ — Володимир Антонович Овсійчук. Перестало битися серце Вченого, відомого не лише в Україні, але й далеко поза її межами, людини надзвичайної ерудиції, мистецтвознавця і подвижника музейної справи, науковця-патріота, справою життя якого стало безкорисливе і послідовне служіння українській культурі.

Володимир Овсійчук народився 28 липня 1924 р. у с. Малий Скнит Славутського району Хмельницької області. Юнаком встиг побувати на фронтах Другої світової війни, звідки привіз бойові нагороди. У 1946 р. вступив у Київський державний інститут театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого, згодом вивчав мистецтвознавство у Ленінградській академії мистецтв. У 1952 р. закінчив історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Мріючи про мистецтво, у тому ж році почав роботу у Львівській державній картинній галереї, де пропрацював до 1979 року. За цей час закінчив аспірантуру в Державному Ермітажі у Ленінграді й у 1966 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: «Львівський живопис XVI—XVIII ст.». У картинній галереї В.А. Овсійчук зосередився на музейницькій та реставраційній роботі. З 1965 р. і до кінця життя викладав у Львівському державному інституті декоративного та прикладного мистецтва (тепер — Львівська національна академія мистецтв).

У 1960-х рр. розпочалася інтенсивна наукова діяльність вченого. У 1960—1970-х рр. основні наукові зацікавлення В.А. Овсійчука зосереджувалися, головним чином, довкола проблем мистецьких пам'яток Львова і західного регіону України, чому були присвячені більшість наукових публікацій.

У 1979 р. Володимир Овсійчук прийшов на роботу у Львівське відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського АН УРСР (згодом — Інститут народознавства НАН України), що сприяло розширенню дослідницького діапазону вченого, осмисленню ним комплексних пластів української художньої спадщини. Саме від 1980-х рр. у працях В.А. Овсійчука зна-

йшли відображення узагальнюючі міркування про шляхи розвитку українського мистецтва на етапі переходу від пізнього Середньовіччя до Нового часу, особливо в період визвольних воєн. Підсумком цього став успішний захист у 1989 р. докторської дисертації на тему «Розвиток гуманістичних ренесансних тенденцій в українському мистецтві та їх зв'язок з народно-визвольною боротьбою (друга половина XVI — перша половина XVII ст.)». Того ж року В.А. Овсійчуку було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України», а в 1991 р. — звання професора.

1990-ті — 2000-ні роки стали для професора, доктора мистецтвознавства Володимира Овсійчука апогеєм наукової діяльності. У цей час світ побачили його найвизначніші монографії: «Майстри українського бароко: Жовківський художній осередок» (1991); «Українське малярство X — XVIII ст.: проблеми кольору» (1996); «Олекса Новаківський» (1998); «Оповідь про ікону» (у співавторстві, 2000); «Класицизм і романтизм в українському мистецтві» (2001), «Українське мистецтво: у 3-х т.» (у співавторстві, 2003—2005); «Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури» (2008). За усіма цими виданнями стояла багатолітня інтенсивна дослідницька праця, глибокі історичні знання, феноменальна пам'ять і велика любов до мистецтва. Про видатні заслуги Володимира Овсійчука перед Україною свідчать його державні нагороди: орден князя Ярослава Мудрого V-го (2009 р.) та IV-го (2015 р.) ступенів, а також ювілейна медаль «20 років Незалежності України» (2011 р.).

Одним із найважливіших напрямків діяльності професора В.А. Овсійчука завжди залишався контакт із молоддю. Чимало видатних українських художників сучасності вважають себе його вихованцями. Рівно ж і в науковій сфері він виплекав декілька поколінь мистецтвознавців, націливши їх на великі творчі завдання на ниві української культури. Багато хто отримав свого часу слова заохоти і підтримки для утвердження намірів пов'язати своє життя із мистецтвом.

Маестро Овсійчук, — так шанобливо вітали особу, яка одержимо, незмірною величиною свого таланту служила рідному народові, нескоримій Україні. Потоптана, кривджена чужинцями, особливо московськими, українська культура водала про порятунок, водала правди, святої правди про себе. Ненависна темрява, облуда поволі, але відступала від наполегливого, войовничого натиску професора Овсійчука, озброєного непереможною волею, мудрістю, християнським духом, глибокими знаннями. Вчений невпинно дбав, щоб очистити від скверни унікальну спадщину українського сакрального мистецтва, зокрема іконопису, яка є часткою світового надбання. Чесною науковою практикою з позиції національної відданості усім недругам і чужинцям у творчості вченого незаперечно було доведено європейськість українців через мистецьку сферу, сферу освіти, культури взагалі, коли українці синхронно з європейськими народами здійснювали цивілізаційний поступ — від гуманістичної епохи ренесансу до просвітництва, а далі — бароко і класицизму. Російська окупація не змогла здолати український дух, хоч суттєво призупинила варварським чином — виселенням, переслідуванням, тюрмами, голодоморами, розстрілами...

Апофеозом дослідницького успіху Володимира Овсійчука стала винятково вичерпна праця (можливо — поема) про мистецьку вишуканість Тараса Шевченка, як художника, насвітливши Його в контексті тогочасного європейського малярства.

Перо Маестро розкрило світові мистецький дар багатьох українських художників, зокрема Олекси Новаківського, Михайла Мороза, Володимира Пантика, інших творців пензля. Але залишилась незавершеною, лише в нарисах та теоретичних ідеях монографія про пластичні засоби в українській художній культурі. — Невмолима, неблаганна смерть 26 липня 2016 р., за два дні до 92 роковин від дня народження, осиротила український простір, забравши у суспільства світлу, творчу постать, яким був незабутній наш Товариш, Маестро Овсійчук. У спадок нації залишилась Його унікальна творча спадщина, незгасима пам'ять про Людину, Вченого, Патріота!